

Natuur-en Sterrenkunde

J A A R O P E N I N G 2002

van de

Faculteit Natuur- en Sterrenkunde

op

7 januari 2002

- 1 - Nieuwjaarsrede door de decaan van de faculteit, prof. dr. H. Rudolph
- 2 - Nieuwjaarsrede door de directeur van de faculteit, drs. J. de Wolde
- 3 - Nieuwjaarsrede door de voorzitter van de faculteitsraad, dr. A. Vredenberg
- 4 - Nieuwjaarsrede door de voorzitter van het SONS, dhr. B. Leurs

1 - PROF.DR. H. RUDOLPH

Beste Medewerkers en Studenten. Allereerst wil ik U graag een gelukkig en voorspoedig 2002 toewensen! Moge het voor U persoonlijk, voor de faculteit en voor de universiteit een goed jaar worden. Ik moet toegeven, ik had al een voorschot genomen op het nieuwe jaar en vóór de Kerst al één voornemen voor 2002 klaar: namelijk om geen halve-CAO-a-la-carte-fiets te verdienen door vier dagen van de Kerstvakantie te besteden aan het schrijven van de jaarrede. Ik ging dus 2002 in zonder nieuwe fiets en zonder een goed voorbereide jaarrede. Mijn toespraak zal dit jaar dus korter en meer to-the-point zijn dan wat U van mij gewend bent.

Sommige gebeurtenissen maken een zo'n diepe indruk, dat bijna iedereen nog weet te vertellen waar ze waren op het moment dat ze het nieuws daarover hoorden. De aanslag op John F. Kennedy op 22 november 1963 in Dallas, Texas, op weg naar een speech in het Dallas World Trade Center, is zo'n gebeurtenis. Ik moet toegeven, dat ik niet meer precies weet op welke schommel of in welke zandbak ik op dat moment zat. Maar wel wat betreft 11 september 2001. Toen

was ik namelijk in het stadhuis van Utrecht aanwezig bij wat de feestelijke afsluiting van het lustrumjaar 2001 van de Universiteit Utrecht had moeten zijn. Op dat moment was alleen bekend dat er zich één vliegtuig in het World Trade Center had geboord, en niemand kon beseffen wat de implicaties van die gebeurtenis zouden zijn voor ons en de rest van de wereld. Iets dat we inmiddels maar al te goed weten.

U vraag zich misschien af wat heeft dit überhaupt allemaal met de faculteit Natuur- en Sterrenkunde te maken heeft? Nou, heel veel kan ik u vertellen! Bijvoorbeeld dat de versoepeling van de immigratieregels (die het aanstellen van buitenlanders zo lastig maken) waarop we gehoopt hadden, zeker niet op de korte termijn wordt doorgevoerd. Daarnaast is er zeker een verdere verscherping van de privacywetgeving en de regels rond het internetverkeer te verwachten. Last but not least zal de algemene verslechtering van de mondiale economie het onderwijs en onderzoek ook hier in Nederland beslist niet ten goede komen.

In de jaarrede die ik het afgelopen jaar uitsprak, voorspelde ik dat er veel veranderingen, onzekerheden en ongemakken zouden zijn in de loop van 2001, en dat veel begrip en geduld zou worden gevraagd aan de betrokkenen. Die voorspelling is zeker waarheid geworden. Soms heeft het wel erg veel geduld en begrip geëist om de ongemakken van de verbouwingen te dragen. Beelden staan mij nog helder op het netvlies van facultaire medewerkers die, na de zoveelste lekkage, aan het dweilen zijn in hun werkkamer. Helaas zal het 'verbouwen in bewoonde staat' ook in de toekomst geen uitzondering zijn binnen de universiteit.

Niet alleen de gebouwen van de faculteit Natuur- en Sterrenkunde hebben in de steigers gestaan. Ook de bestuurlijke inrichting heeft een flinke verbouwing meegemaakt in het afgelopen jaar. In het voorjaar werd na zorgvuldig overleg met de faculteitsraad, de wetenschappelijke directeurs en het College van Bestuur een nieuw faculteitsreglement vastgesteld. Dit was zowel blauwdruk als handleiding voor de bestuurlijke vernieuwing binnen de faculteit. Ik zou in herhaling vallen,

althans voor de meeste hier, als ik opnieuw de noodzaak en de argumenten voor deze bestuurlijke verandering zou gaan uit te leggen. Maar deze vernieuwing moet gezien worden als een soort bypassoperatie, waarmee dichtgeslibde bestuurlijke kransaders worden versterkt en ondersteund door nieuwe bestuurlijke verantwoordingslijnen. Door het terugbrengen van de vereiste span of control van onderzoeksleders, en daardoor een verbreding van de bestuurlijk basis, hopen we een groter gevoel van betrokkenheid bij de medewerkers bij de bestuurlijke processen te bereiken. Die betrokkenheid was een van de punten van kritiek in de recente universitaire personeelsmonitor, maar het moet tegelijkertijd ook gezegd worden, dat de faculteit Natuur- en Sterrenkunde op dat punt overigens niet slecht scoorde.

In het nieuw faculteitsreglement werd de samenstelling van het bestuursteam opnieuw vastgesteld. De Directeur Onderwijs (directeur van het Julius Instituut) en de Directeur Onderzoek (directeur van het facultaire onderzoeksinstituut) werden beiden lid van het bestuurs-team. Bij prof.dr. Werner van de Weg was het directeurschap voor onderwijs al in goede handen, en gelukkig werd prof.dr. Bernard de Wit bereid gevonden om per 1 oktober tot het bestuur toe te treden als onderzoeksdirecteur. Na de wisseling van het decanaat per 1 september en de benoeming van drs. Jan de Wolde als waarnemend directeur was het nieuwe bestuurs-team per 1 oktober compleet en klaar voor bestuurlijke uitdagingen. Voor de directeur onderwijs, de medewerkers en het bestuur van het Julius Instituut, maar ook voor de vele studenten en medewerkers betrokken bij het onderwijs binnen de faculteit, is de onderwijsvisitatie in het najaar van 2001 een uitputtende, maar gelukkig succesvolle bezigheid geweest. Ik wil hierbij graag alle betrokkenen nogmaals bedanken voor hun inspanning. We zullen in de loop van 2002, na het verschijnen van het definitieve visitatierapport, en uiteraard in overleg met de faculteitsraad en de opleidingscommissie, een plan van aanpak moeten maken voor het

rechtzetten van mogelijk geconstateerde tekortkomingen in het onderwijs. Gezien de voorlopige rapportage van de visitatiecommissie aan het eind van hun bezoek, verwachten we overigens geen ernstige tekortkomingen.

prof.dr. Henik Rudolph, decaan

De uitwerking van de plannen voor de invoering van het Bachelor-Master's onderwijssysteem heeft ook een grote inspanning van de onderwijsorganisatie geëist. Wat dit proces in het bijzonder frustrereert is, dat de wet waarop de inrichting van het Bachelor-Master's wordt gebaseerd, nog niet door de Tweede-Kamer is. Naar verwachting zal dit net voor de verkiezingen gebeuren, maar dan is het veel te laat om het onderwijs voor het volgende academisch jaar nog in te richten. We zijn daarom al maanden bezig met plannen voor het studiejaar 2002-2003. Het Julius Instituut en de bacheloropleiding Natuur- en Sterrenkunde zijn door de universitaire accreditatiecommissie al gecertificeerd. De voltooiing van de programma's voor de masteropleidingen moet nog plaatsvinden. Dit vereist de inspanning van de deskundigen binnen de instituten. Maar gezien de ervaring met de internationale masteropleiding Theoretical Physics, heb ik het volste vertrouwen dat we wel op tijd zullen zijn met de uitvoering van de plannen.

De overleggronden met de wetenschappelijke staf, voorafgaande het instellen van de facultaire onderzoeksprogramma's, werd de vuur-

doop voor Bernard de Wit als onderzoeksdirecteur. Deze besprekingen hebben we vaak samen gevoerd, en keer op keer moesten we uitleggen wat de bedoeling is van de bestuurlijke veranderingen. Deze aanpassingen werden soms als een bedreiging gezien voor het voortbestaan van de huidige instituten, maar we hebben de deelnemers hopelijk gerust kunnen stellen op dit punt. Het is immers aan hen zelf om het instituutsgevoel levend te houden. Het zou een "understatement" zijn om te beweren dat de inrichting niet zo vlot ging als gehoopt werd. Maar we zijn wel net op tijd klaar, en de faculteit kent daarom per 1 januari 2002 de volgende onderzoeksprogramma's:

Atom Optics and Ultrafast Dynamics

Leerstoelhouders: Dijkhuis/van der Straten

Programmaleider: Prof. dr. J.I. Dijkhuis

Soft Condensed Matter and Biophysics

Leerstoelhouders: Van Blaaderen/Gerritsen

Programmaleider: Prof. dr. A. van Blaaderen

Surfaces, Interfaces and Devices

Leerstoelhouders: Habraken/Schropp/van der Weg

Programmaleider: Prof. dr. F.H.P.M. Habraken

History and Foundations of Science

Leerstoelhouders: Van Helden/Dieks

Programmaleider: Prof. dr. D.G.B.J. Dieks

Human Perception

Leerstoelhouder: Koenderink

Programmaleider: Prof. dr. J.J. Koenderink

Perceptual Motor Integration

Leerstoelhouder: Erkelens

Programmaleider: Prof. dr. C.J. Erkelens

Physics Education

Leerstoelhouders: Lijnse/Eijkelhof

Programmaleider: Prof. dr. P. Lijnse

Subatomic Physics

Leerstoelhouder: Kamermans

Programmaleider ad interim: Prof. dr. R. Kamermans

Astrophysics

Leerstoelhouder: Achterberg/Verbunt/Lamers/Langer

Programmaleider: Prof. dr. N. Langer

Marine and Atmospheric Research

Leerstoelhouders: Oerlemans/

de Ruijter/Dijkstra/Duynkerke
 Programmaleider: Prof. dr. W.L. de
 Ruijter

Quantum Gravity, Strings and Elementary Particles

Leerstoelhouders: de Wit/'t
 Hooft/Tjon
 Programmaleider: dr. R. Loll

Condensed Matter Theory, Statistical and Computational Physics

Leerstoelhouders van Beijeren/van
 Himbergen/Stoof
 Programmaleider: prof. dr. H. Stoof

De onderwerpen en namen op deze lijst zullen vaak ter discussie komen, en na verwachting zal deze lijst op de middellange termijn ook aangevuld worden met nieuwe onderzoeksprogramma's, die hopelijk een wat meer interdisciplinair karakter kennen.

De laatste VSNU onderzoeksvisitatie werd vijf jaar geleden gehouden, en we zijn amper klaar met het uitvoeren van de maatregelen die na aanleiding van deze visitatie zijn genomen of de volgende visitatie staat al weer voor de deur. In 2002 zal er namelijk weer een VSNU onderzoeksvisitatie plaats gaan vinden. De eerdergenoemde onderzoekprogramma's zullen daarom als onderzoeksbasiseenheden gebruikt worden voor de visitatie. De zelfstudie, die behoort te worden opgesteld, moet uiterlijk 1 september 2002 bij de VSNU ingediend worden. Het visitatieprotocol met daarin de samenstelling van de visitatiecommissie wordt zeer binnenkort, en vermoedelijk dit voorjaar, vastgesteld. Het is natuurlijk overbodig om hier nog eens te beklemtonen hoe belangrijk de onderzoeksvisitatie voor de faculteit is.

In de loop van 2002 zal de bestuurlijke planning- en controlcyclus binnen de faculteit aangepast wor-

den. In 1995 is een faculteitsbrede richtlijn afgesproken voor de verdeling van vast personeel over de diverse instituten oftewel onderzoeksgebieden. Dit wordt in de wandelgangen 'het formatieplan 1995' genoemd. In de tussenliggende periode hebben hierop belangrijke aanpassingen plaatsgevonden. Na zorgvuldig overleg tussen het faculteitsbestuur en de betrokken onderzoeksgroepen zijn er op verschillende gebieden afwijkingen van het formatieplan geaccepteerd. In een aantal gevallen zijn deze correcties gerealiseerd door een verschuiving of verruiming van de formatie, maar steeds vaker door het vertalen van de formatie in middelen, met andere woorden: een formatieplaats is een zak met geld en geen poppetjes; niet zoveel fte UD's, zoveel fte UHD's, en zoveel fte hoogleraren, maar zoveel totale salarislast. Dit heeft geleid tot een wat meer flexibele inzet van middelen en heeft ruimte geschapen voor persoonlijke carrière ontwikkelingen; een zeer welkom en nodig instrument voor het koesteren en aantrekken van nieuw talent.

In 1995 werd tevens afgesproken, dat het formatieplan na vijf jaar zou worden herzien. Vanwege de bijstellingen van het plan die al in de loop der jaren hebben plaatsgevonden, de bestuurlijke herinrichting, en de onzekerheid betreffende de toekomstige kaderstelling voor de faculteit is besloten deze herziening uit te stellen. Hoogst waarschijnlijk zal de evaluatie en bijstelling van het plan samenvallen met het uitwerken van het plan van aanpak dat naar aanleiding van de onderzoeksvisitatie zal worden opgesteld. Dit zal in de loop van 2003 gaan plaatsvinden. Tot op heden, en dus ook voor het jaar 2002, worden de

middelen op een zeer beleidsarme manier verdeeld, namelijk op grond van het formatieplan en een aantal kengetallen. In de toekomst zullen alle toekenningen, en dat wil zeggen geld, faciliteiten, ruimte en andere middelen van de faculteit op een wat beleidsrijkere manier verdeeld gaan worden. Tijdens de komende planning en controle vergaderingen met de programmaleiders zal er gekeken worden naar de wijze waarop verantwoording wordt afgelegd over de bestede middelen en naar de plannen voor de toekomst. Hopelijk zullen we hierdoor beter te kunnen inspelen op de groeigebieden en de gebieden die extra aandacht nodig hebben. Het is niet de bedoeling dat dit tot grote schommelingen in de middelentoedeling zal leiden, maar wel dat een duidelijke en herkenbare relatie gelegd wordt tussen prestaties en toekenning.

In deze jaarrede heb ik er bewust voor gekozen om geen thema of motto te kiezen voor 2002. In plaats daarvan zou ik graag de vraag uit de jaarrede van 2001 niet alleen willen herhalen maar vooral beantwoord zien te krijgen in de loop van het nieuwe jaar: namelijk welk professioneel doel we nastreven, niet alleen ieder voor zich, maar ook gezamenlijk, en hoe draagt dit bij aan onze identiteit als faculteit? Het wordt tijd om af te ronden. Aangezien het nog even kan duren voordat we naar beneden gaan om een glas te heffen op het nieuwe jaar, en de kans bestaat dat we snel weg moeten, wil ik u alvast nogmaals een gelukkig nieuwjaar toewensen en daarmee het woord geven aan de waarnemend directeur van onze faculteit, drs. Jan de Wolde.

2 - DRS. J. DE WOLDE

Dames en heren,

Allereerst wil ik u een heel fijn, voorspoedig en gezond 2002 toewensen.

1. Inleiding

Als waarnemend faculteitsdirecteur ben ik gevraagd een paar woorden tot u te richten. Tot voor kort had ik daar niet echt op gerekend, zodat ik vorig jaar geen dossier

bijgehouden heb waaruit ik voor een jaaroverzicht zou kunnen putten. Ik heb daarom eerst maar eens gekeken wat echte faculteitsdirecteuren u in het verleden zoal probeerden wijs te maken. En ik stuit-

te in mijn zoektocht op één van de laatste nieuwjaargesprekken die Piet Zee- gers destijds uitsprak: hij had het over verbouwingen in het Robert van de Graafflaboratorium, Orn- steinlaboratorium en Buys Ballot Laboratorium die gereed kwamen, startten of gewoon doorgingen. Hij had het over de studievereniging A-Eskwadraat die haar lustrum vierde. Hij had het over de wer- ving voor de leerstoel “Geschiede- nis van de Natuurkunde” en de benoeming van de nieuwe hoogle- raar “Atmosferische Chemie”. Hij had het over de kwaliteit van het onderwijs dat met internationale maatstaven gemeten werd. Hij had het over de invoering van een nieuwe facultaire bestuursstructuur – de inmiddels gekoesterde indeling in instituten – en de talloze ruzies die daarover gemaakt werden. En hij had het zelfs over de seriever- kracht in de Uithof die nog steeds niet opgepakt was. Tja, toen ik dat zo las dacht ik: het kost een beetje tijd om een nieuwjaarsrede te schrijven, maar dan kan je hem ook jaren gebruiken!

Maar welke dingen zijn er in het afgelopen jaar voorgevallen die het vermelden waard zijn? Laten we beginnen met de verhuizingen en verbouwingen. Hoe zal ik daar met u over spreken: in termen van binnenhuisklimaat, verbeterd leef- comfort en het beschikbare koel- vermogen of in termen van teveel decibellen, liters waters die onbe- doeld over de vloer stroomden of stof dat je 's avonds in je oren ter- rugvond? Het is helaas een nog niet afgerond proces waarbij vrijwel de hele faculteit tijdelijk of definitief van werkplek veranderde. Sterren- kunde en SAP vonden elkaar op de 7e etage van het BBL, het Helm- holtz Instituut maakte op de 3e etage ruimte voor wat er nog over is van de werkgroep Fysische In- formatica, de theoretische verhuisden naar het Minnaertgebouw en me- dewerkers van het Debye Instituut trokken van de 4e en 5e etage BBL naar het Ornsteinlaboratorium, vanwaar veel van hun collega's inmiddels naar het Robert van de Graafflaboratorium gevlucht waren. De emeriti vormden een ouderen- partij op de 2e etage van het BBL en op de 4e en 5e etage werden

onderwijsruimten gecreëerd voor Informatica studenten. Alleen be- woners van het Caroline Bleeker gebouw ontsprongen de dans. Ikzelf verkeerde in de positie dat ik alle verhuis- en verbouwingsactivi- teiten mocht coördineren. Ik mocht aan bewoners proberen uit te leggen dat het voor bouwvakkers onbegonnen werk is als zij alleen tijdens lunch- en theepauzes mogen boren en dat je een pas schoonge- maakte kamer met dichte deur moet bewonderen, anders is die weer vuil. En ik mocht aan de bouw proberen uit te leggen dat er ook mensen zijn die zonder radio 3 FM werken en dat als je een gat in een muur boort je aan beide zijden overlast hebt. Ik weet niet of ik in mijn pogingen geslaagd ben, maar één ding weet ik wel: toen ik aan dit project begon werd mij verteld dat ik de faculteit tijdens de ver- bouwingen wel zou leren kennen. Nou inderdaad, een aantal van u heb ik op geheel eigen wijze leren kennen.

drs. Jan de Wolde vnd faculteitsdirecteur

Maar genoeg over de verbouwin- gen. Volgend jaar kan de echte faculteitsdirecteur hierop terugblik- ken in de wetenschap dat het dan allemaal achter de rug is. Ik wil nu met u de personeelsmutaties van het afgelopen jaar doorlopen.

2. Personeel

In augustus hoorde de faculteit met verslagenheid het bericht aan van het plotselinge overlijden van Pim Ingenegeren. Pim was een fijne collega die meer dan dertig jaar aan

de faculteit verbonden was. Pim had juist aangegeven te willen stoppen met werken om andere plannen te kunnen verwezenlijken, maar helaas was hem die tijd niet meer gegund. Van de oud mede- werkers moest de faculteit afscheid nemen van prof. dr. Reinier Braams, tot zijn vertrek hoofd van de toenmalige vakgroep radiobiofy- sica, van Bob Koudijs die jarenlang verantwoordelijk was voor het hoofdvakpracticum en een steun en toeverlaat voor vele studenten, van Wubbe Hiskes oud-medewerker van de IGF en zeer actief op het gebied van de facultaire en later ook universitaire medezeggenschap en van prof. dr. Geert Hooyman, hoogleraar Natuurkunde met een groot hart voor het onderwijs. De faculteit is hen allen veel dank verschuldigd voor hun jarenlange inzet.

Uiteraard vonden er ook diverse mutaties plaats, waarvan de tabel een overzicht geeft. Opmerkelijk is het grote aantal hoogleraren dat onze faculteit het afgelopen jaar verliet, omgerekend ruim 25%. Maar u moet dit percentage natuurlijk niet te precies nemen, want het zou niet de eerste keer zijn dat een directie op 0.1% naar huis wordt gestuurd. Overigens betrof het zes keer een hoogleraar die de pensioengerechtigde leeftijd bereikte, dus ook onze emeritiruimte voldoet nu aan de door het CvB gewenste ~~De overige~~ **De overige** hoogleraren vonden vooral een plek bij het IMAU: Henk Dijkstra en Peter Duynerke verlieten onze faculteit als SDO, maar keerden terug als hoogleraar. In het kader van het emancipatiebeleid hadden we bij het IMAU ook nog graag een vrouwelijke hoogleraar aangesteld, maar we kwamen niet verder dan een benoeming. Gelukkig hadden we meer succes met ons vreemdelingenbeleid: we kregen precies op tijd de juiste papieren om een nieuwe hoogle- raar niet als witte illegaal in een kerk te hoeven laten optreden en we benoemden een allochtoon tot hoogleraar en decaan. Van de 59 nieuwe aanstellingen betrof het overigens 17 keer iemand van buitenlandse komaf. In het afgelo-

pen jaar verlieten weliswaar ook 12 buitenlanders onze faculteit, maar daar had de afdeling P&O veel minder werk aan.

Personeel N&S in/uit 2001		
CAT	IN	UIT
HGL	4	8
SDO	1	3
DO	2	1
OJ	12 (1)	11 (5)
JD	-	1
OZ	3 (1)	4 (5)
AIO	12 (2)	10 (11)
ADM	8	7
BIB	3	3
TECH	7	8 (2)
COMP	3	2
TOTAAL	55 (4)	58 (23)

De getallen tussen haakjes betreffen medewerkers die wel bij ons werkzaam waren, maar niet in dienst

waren van de universiteit Utrecht (FOM, NWO). U ziet dat vooral oio's en junioronderzoekers ons de rug toekeerden. Uiteraard wordt deze externe uitstroom deels veroorzaakt door de overdracht van het werkgeverschap door NWO aan de universiteiten sinds 1999, waardoor NWO-ers een uitstervend ras zijn. Een compenserende extra instroom bij de faculteit bleef echter achterwege, aangezien het door de krapte op de arbeidsmarkt moeilijk bleek om nieuwe mensen te interesseren voor tijdelijke onderzoeksposities.

Alle mutaties te samen leidden tenslotte tot de volgende samenstelling van onze facultaire gemeenschap op 31 december 2001. U ziet dat we met driehonderd zesenzestig en een halve medewerkers de tent hier draaiende moeten houden. Als we nu allemaal één dag voor onze

rekening nemen, dan moet het ook dit jaar weer lukken. Overigens zijn we ook dit jaar met elkaar weer een beetje jonger geworden. De tabel laat de naar omvang van aanstelling gewogen leeftijden per functiecategorie zien. De uitstroom van een aantal oudere medewerkers en het grote aantal jonge student-assistenten maakt onze faculteit jeugdiger dan ooit.

Leeftijd per functie			
Functie	1999	2000	2001
AIO	26,6	27,0	26,2
ADM	46,7	46,4	46,2
DO	47,5	46,1	45,6
SDO	50,1	47,6	47,7
HGL	55,1	54,3	51,7
faculteit	43,0	41,6	40,9

CATAGORIE	UU 1 ^e /3 ^e	FOM	NWO	anderen	TOTAAL
HGL	30,4	-	-	-	30,4
SDO	16,5	-	-	-	16,5
WPV	27,6	2,25	-	1,0	30,85
WPT	50,3	13,0	7,0	-	70,3
AIO/OIO	47,2	14,0	8,8	-	70,0
TECH	75,4	4,0	-	0,75	80,15
ADM	50,1	-	-	1,0	51,1
BIB	4,7	-	-	-	4,7
COMP	9,5	-	-	-	9,5
LP	3,0	-	-	-	3,0
TOTAAL	314,7	33,25	15,8	2,75	366,5

U hebt inmiddels veel kunnen lezen over de CAO à la carte. Met ingang van dit jaar kunt u uit talloze varianten kiezen: u kunt gratificaties, verlof en salaris ruilen voor fietsen, computers en pensioen. Voor ieder van onze 314,7 medewerkers is er dus eigen CAO mogelijk. U kunt alleen uw eigen fiets nog niet ruilen voor de verlofdagen van uw buurman, maar wellicht brengt de nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst, waarover dit jaar onderhandeld zal worden, ook daar verandering in. De uitvoering van alle CAO-wensen bezorgt onze afdeling P&O veel werk. Komend jaar dienen we volgens de Heidelberglaan ook R&O gesprekken te gaan voeren.

Deze gesprekken gaan de bestaande functioneringsgesprekken, beoordelingsgesprekken en PIT-gesprekken vervangen, maar daarover hoort u het komend jaar nog wel meer. De R&O gesprekken zouden dus tot een verlichting van het takenpakket moeten leiden, ware het niet dat die andere gesprekken ook al niet in grote getale gevoerd werden. En voeg daarbij de invoering van het nieuwe universitaire personeelsinformatiesysteem op 1 januari jl. inclusief de euroconversie en u begrijpt waarom onze P&O medewerkers zo gehaast door de gangen lopen. U begrijpt dan ook waarom u nog voor 1 januari moest reageren op de brief die u onlangs op uw huis-

adres ontving over uw reiskosten. Vrijwel niemand was in staat tijdig te reageren en dat scheelt toch een hoop werk.

3. Financien

In het overzicht ziet u hoe het afgelopen jaar gesteld was met onze financiële situatie. Voor de laatste keer gebruiken we hiervoor de vertrouwde gulden. Er hebben kleine verschuivingen in geldstromen plaatsgevonden, maar echt schokkend waren die gelukkig niet. De eerste geldstroom nam iets toe, maar na correctie voor inflatie en salarisontwikkelingen vervalt deze toename. De tweede geldstroom nam wel enigszins toe, de derde

geldstroom bleef echter gelijk. Ondanks de lage rentestand kregen we iets meer aan rentebaten binnen, hetgeen het gevolg is van weer een hogere faculteitsreserve. U ziet dat dit overzicht binnen zeven dagen na afloop van het kalenderjaar al gereed is. Blijkbaar is onze eigen financiële administratie nog niet zo slecht, ook al is men aan de Heidelberglaan van mening dat het met de financiële afdelingen in de toekomst anders en compacter zou moeten.

<i>Inkomsten</i>	1999	2000	2001
1 ^e (UU)	35,8	37,3	37,9
2 ^e (NWO, FOM)	8,8	8,5	10,8
3e (UU, MIN ..)	6,3	5,7	5,7
TOTAAL	50,9	51,5	54,4

Volgend jaar zal het financiële overzicht meer dan gehalveerd zijn: ik doel dan uiteraard op de invoering van de euro. Toch zal dat niet de enige verandering zijn die we de komende jaren in onze geldstromen kunnen verwachten. U hebt

in het U-blad kunnen lezen dat de universiteiten onder een zware financiële druk staan. De invoering van de Bachelor-Master structuur zal veel meer gaan kosten dan de minister tot nu toe wil betalen. Wellicht zal dit bij onze universiteit leiden tot een ander bekostigingsmodel, waarbij we per studiepoint betaald gaan worden. En de huisvestingslasten zullen de komende jaren schrikbarend stijgen, terwijl nog niet bekend is uit welke potjes dat betaald moet gaan worden. Het is dus onzeker hoe ons inkomstenplaatje er de komende jaren uit zal zien, maar als ik mijn eigen geld zou moeten inzetten, dan zou ik gokken op een daling.

Wel is duidelijk dat dit jaar door het College van Bsetuur begonnen zal worden met de decentralisatie van de huisvestingskosten. Om paniek te voorkomen zal de invoering in 2002 nog budgetneutraal zijn. Dat betekent dat we behalve een inkomstenpost voor huisvesting ook een rekening zullen krijgen die exact even groot zal zijn. Om te oefenen zal de facturering echter per half jaar plaatsvinden. Uit deze

<i>Inkomsten</i>	1999	2000	2001
OZ + OW	26,8	30,7	32,1
OZS + STIM.	3,5	1,7	1,1
BEHEER	1,4	1,6	1,7
WACHTGELD	0,9	0,1	0,1
DERDEN	2,1	2,0	1,4
RENTE	1,1	1,3	1,5
TOTAAL	35,8	37,4	37,9

4. Onderwijs en Onderzoek

Het onderwijs en onderzoek had het afgelopen jaar zwaar te verduren tijdens de verbouwingen. Docent en student konden elkaar soms niet verstaan en optische proeven smoorden in het stof. A-Eskwadraat en SONS hielden er wel een riant ontmoetings- en vergaderruimte op de 1e etage BBL aan over, maar het is jammer dat ze die nu al weer tijdelijk hebben moeten ontruimen vanwege de klimatiseringswerkzaamheden.

Over de wetenschappelijke resultaten van uw onderzoek hebt u ons dit jaar tijdig geïnformeerd. Toch wil ik u hier nu niet laten zien hoeveel publicaties, boeken en voordrachten we afgelopen jaar verzorgd hebben. We zullen al deze getallen invoeren in het Onderzoek Informatie Systeem OZIS en nagaan hoe deze getallen zich verhouden tot voorgaande jaren. Uiteraard zullen we deze getallen op de gevraagde manier ordenen voor de onderzoeksvisiting later dit jaar en ze tevens opnemen in het

oefening zal moeten blijken of de faculteit Natuur- en Sterrenkunde het afgelopen jaar voldoende m2 heeft ingeleverd om ook de komende jaren onze huisvestingskosten redelijk budgetneutraal te houden. Indien we m2 overhouden of budget te kort komen, dan gaan we onze meetopstellingen ten toon stellen: expositieruimte is ongeveer 30% goedkoper dan laboratoriumruimte.

Beter is het natuurlijk om zelf de baas te blijven over eigen portemonnee. Op de 1e geldstroom inkomsten hebben we helaas niet zo heel veel invloed, maar misschien kunnen we meer bereiken door ons onderzoek nog meer buiten de deur te verkopen. In 2001 hebben we daar een leuk begin mee gemaakt. We zijn er in geslaagd zeven meerjarige contracten af te sluiten die elk tenminste 300.000 euro groot waren. Te samen zijn deze contracten goed voor ruim 10 Mfl: in gulden klinkt het toch meer dan euro's.

wetenschappelijk jaarverslag dat later dit jaar uitgebracht zal worden. Als u alle publicaties dit jaar nog niet gelezen hebt, dan kunt u ze daar straks alsnog nazoeken. Ik wil u alleen informeren over het aantal promoties dat het afgelopen jaar plaatsvond: helaas slechts 27, een dieptepunt sinds de laatste jaren. Niet alleen vanuit wetenschappelijk oogpunt is dat te betreuren, ook zal het van invloed zijn op onze inkomsten.

Aantallen promoties zie onder:

1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
33	33	30	30	28	30	27

Een positieve ontwikkeling hierin is echter dat het aantal vrouwelijke promovendi in 2001 gelijk was als in 2000, namelijk acht. De terugval is dus geheel te wijten aan mannelijke promovendi. Ik zal hier verder niet over uitweiden, men zou eens het idee kunnen krijgen dat ikzelf ook debet ben aan deze cijfers.

De cijfers over onze studentenaanwas zijn gelukkig positiever. Het aantal eerstejaars studenten ligt weer (net) boven de honderd, het aantal propedeuse examens bleef bijna gelijk en het aantal doctoraal examens was hoger dan vorig jaar.

Aantal	99/00	00/01	01/02
1^e jaars	107	86	101
NATK	68	-	-
STK	17	-	-
MFO	22	-	-
N&S	-	86	101
TOTAAL	418	420	444
NATK	275	178	140
STK	79	53	40
MFO	64	26	21
N&S	-	163	243

Als we het propedeuserendement definiëren als de verhouding tussen de instroom in het najaar en het aantal afgelegde propedeuse-examens in het volgende voorjaar, dan is dat rendement verder gestegen van 74,8% vorig jaar tot maar liefst 89,5% dit jaar. Met zulke cijfers is het dan ook niet verwonderlijk dat de onderwijsvisitatie-commissie in november lovende woorden sprak over ons onderwijs. Eigenlijk waren er maar een paar minpunten: zo vond men de gemiddelde studieduur wat te lang en het onderwijs te weinig sprankelend. Inmiddels hebben we de commissie kunnen voorrekenen dat de gemiddelde studieduur met ongeveer een half jaar verkort wordt als we corrigeren voor het feit dat studenten vaak meer studiepunten behalen dan strikt noodzakelijk is voor hun doctoraalexamen en dat er onder onze studenten een grote bereidheid bestaat om naast hun studie ook facultair commissiewerk te verrichten. In de nieuwe Bachelor-Master structuur moeten we deze aspecten maar onder de vereiste academische vorming laten

vallen. En aan sprankelend onderwijs werken we ook: wellicht is het een idee om dit jaar de bètabinken kalender te laten uitvoeren met prikkelende foto's van docenten in plaats van studenten.

Volgend jaar zullen we hier terugkijken op een onderwijsjaar dat in het teken stond van de invoering van de BaMA. Dit jaar is er door velen van u hard aan gewerkt om deze nieuwe onderwijsstructuur goed op de rails te krijgen. Uiteraard heeft dat vele discussies opgeleverd, maar dat getuigt van een grote betrokkenheid vanuit de facultaire gemeenschap bij ons onderwijs en van een bereidheid om er iets sprankelends van te maken. Bovendien hebben uw inspanningen de eerste vruchten al afgeworpen: als één van de eerste universitaire onderwijsinstellingen is het Julius Instituut gecertificeerd als een Bachelor opleidingsinstituut en heeft onze bachelor opleiding eveneens de benodigde certificering verkregen. Laten we hieruit de motivatie putten om ook de voorbereidingen voor de masteropleidingen tot een goed einde te brengen, ook al zijn de aangereikte richtlijnen hiervoor voor u en ons niet altijd even duidelijk geweest.

Examens	98/99	99/00	00/01
Propedeuse	69	80	77
Doctoraal	58	41	47
NATK	36	27	31
STK	7	6	10
MFO	12	8	6

5. Bijzonderheden

Alvorens ik afsluit wil ik nog een paar bijzonderheden uit het afgelopen jaar in geheel willekeurige volgorde de revue laten passeren:

Gerard 't Hooft werd dit jaar flink in de bloemetjes gezet. Hij ontving van de Franse ambassadeur de onderscheiding tot 'Officier de la Légion d'Honneur' en mocht verder eredoctoraten in ontvangst nemen van de Universiteit van Kaapstad, van de Hofstra University en van de universiteit van Marseille.

Bartjan van Tent ontving in maart de Fenia Berz Award

Tijdens de uitreiking van de Christiaan Huygens prijs in Den Haag presenteerde onze faculteit zich o.a. met mooie foto's van de DOT en met een nieuwe mobiele vacuüm-koffer genaamd 't zeepaardje'. Toch had ik het idee dat het merendeel van de toeschouwers de essentie van deze wetenschappelijke vorderingen ontging.

Onze zonnecelonderzoekers gaan door met het stapelen van dunne film en inmiddels zijn ze al drie componenten hoog. Ze verdienen daar veel geld mee.

Nico van Kampen ontving in Mexico de gouden Garcia-Colin medaille.

In het voorjaar hielden we twee keer een RSI voorlichtingsmiddag en daarna bestelden we voor honderd duizenden guldens aan nieuw meubilair. Toch (of wellicht daarom?) was het aantal werkplekonderzoekers hoger dan tevoren.

Zeven BHV-ers behaalden dit jaar hun EHBO-diploma. Vermoedelijk zal er weinig of geen beroep op hen gedaan worden, want tijdens HBV-oefeningen bleek dat het interne alarmnummer 4444 zo goed als onbekend is.

Hans Oerlemans werd met de Spinoza-prijs onderscheiden, maar moet die volgende maand nog ophalen in Den Haag. Deze prestigieuze prijs gaat gepaard met een leuk geldbedrag dat geheel vrij te besteden is aan wetenschappelijke doelen: wellicht dat mijn weerstatietje op IJsland ook tot die doelen mag behoren.

Raymond van Ee diende een voorstel in voor grensverleggend onderzoek en ontving daarvoor van NWO een vernieuwingsimpuls. Tijdens het Sinterklaascolloquium heeft Raymond alle ruimte gekregen om uit te leggen wat hij met het geld wil gaan doen.

De faculteit onderging ook een vernieuwingsimpuls: we kregen een nieuwe decaan, een nieuwe

onderwijsdirecteur en een nieuwe onderzoeksdirecteur, we kregen op de valreep een nieuw faculteitsreglement, we kregen een geheel nieuwe faculteitsraad en een nieuwe opleidingscommissie, het Julius Instituut kreeg middels een aantal aanstellingen een vernieuwde samenstelling en het Natuurkundig Gezelschap kreeg in de persoon van Casper Erkelens een nieuwe voorzitter. De faculteit kreeg verder een nieuwe website en na veel discussies toch nog nieuwe banken op het gazon. Zoals u weet was alleen dat laatste een volledige verrassing voor het faculteitsbestuur.

6. Tot slot

Dames en heren, we hebben een enerverend jaar achter de rug. We kregen een nieuw faculteitsregle-

ment, een nieuwe facultaire organisatiestructuur en we bereidden een nieuwe onderwijsstructuur voor. Dat leidde allemaal tot veel discussies, soms tot een beetje ruzie. Ieder kwam op voor zijn eigen belangen en er werd binnen de faculteit veel naar elkaar gekeken maar misschien te weinig geluisterd. Nu is het tijd om de rijen weer te sluiten en gezamenlijk te werken aan vooral wat de buitenwereld ons voorschotelt. Er worden van ons behoorlijke inspanningen verwacht. Op financieel gebied kunnen we ingrijpende veranderingen niet uitsluiten, noch van organisatorisch aard noch gemeten in aantallen euro's. Het onderwijs zal het komend jaar een flink eind in Angelsaksische richting opschuiven en het onderzoek zal onderworpen worden aan een strenge visitatie.

We zullen dus hard aan het werk moeten om al die ontwikkelingen de juiste richting op te krijgen. Uiteraard moet er ruimte zijn om met elkaar over zulke belangrijke zaken te discussiëren en van gedachten te wisselen, maar we moeten voorkomen dat we daarin stranden. Intern zullen er dingen gaan veranderen, maar wellicht zullen de externe kaders nog wel van grotere invloed zijn. Laten we vooral samenwerken om onze faculteit daar zo goed mogelijk door te loodsen. Ik zou daar graag met u het glas op willen heffen, maar niet voor ik het woord gegeven heb aan de nieuwe voorzitter van de personeelsgeleding van de faculteitsraad, Arjen Vredenberg.

3 - DR. A. VREDENBERG

Tekst volgt.

Dr. Arjen Vredenberg

4 - DHR. B. LEURS

Dertig jaar geleden zou ik misschien zo begonnen zijn: "Wetenschappelijke resultaten staan in principe open voor iedereen maar staan in praktijk alleen ten dienste van hen die voldoende geld en macht hebben om ze te gebruiken (bijv. om hun macht uit te breiden). Daarom heft de praktijk

van de wetenschapper in het algemeen, dus ook die van de natuurkundige, wel degelijk te maken met de economische klasses tegenstellingen. De plaats van de natuurkundige in de maatschappij staat niet los van de kapitalistische structuur van de economie. In de kapitalistische maatschappij zijn niet de menselijke

behoeften bepalend maar de economische orde. Wij trachten mee te werken aan het opheffen van deze situatie door die situatie duidelijk bloot te leggen: en door te ageren tegen het onzindelijk gebruik van de natuurkunde." Dit citaat komt uit een pamflet van de voorganger van het SONS: de

Basisgroep Natuurkunde. Dit pamflet is nu bijna dertig jaar oud.

De tijden zijn veranderd: men maakt in deze neoliberale poldermodelsamenleving nauwelijks gebruik van marxistische retoriek, en het vak "Natuurkunde, Sterrenkunde en Samenleving" (NS&S) is nu een keuzevak, dat nauwelijks nog politiek getint mag heten. Wat weer wel hetzelfde is, is dat ook nu het SONS het onderwijs op deze faculteit kritisch volgt, en mee probeert te denken bij alle nieuwe ontwikkelingen.

Nu we een week geleden Oud en Nieuw hebben gevierd, is het bijna obligaat om stil te staan bij alles wat veranderd is, vernieuwd is, of tot een blik in de toekomst aanleiding geeft.

Iets heel opvallends was de aanstelling van de nieuwe decaan: we hadden er tevens een nieuwe allichtone hoogleraar erbij!

Ook belangrijk was de onderwijsvisitatie in november van het afgelopen jaar: er werd gekeken naar hoe het onderwijs aan onze faculteit de afgelopen jaren is verlopen, en wat de inhoudelijk sterke en zwakke punten van onze opleiding zijn. Een kritisch punt was bijvoorbeeld de sterke aandacht voor theoretische natuurkunde, en verder twijfelde de Visitatiecommissie eraan of de studenten wel voldoende leren om resultaten uit de theorie te toetsen aan het experiment.

En voor de toekomst: de tot vervelens toe breed uitgemeten Bachelor-Masterstructuur, die wat zijn 3+2 -opbouw eerder reactionair dan revolutionair lijkt. Tot in de jaren '70 kenden we immers een driejarige kandidaatsfase, gevolgd door een tweejarig doctoraal. Er heerst over de BaMa veel verwarring over en weer, geardeerd met de nodige communicatiestoornissen, dadendrang of juist besluiteloosheid, en zelfs enige irritatie. Ook dit is weer iets dat van alle tijden.

Laten we echter niet pessimistisch zijn, maar de uitdaging van dit alles aangaan. En laten we ook niet, uit

angst voor wat de toekomst brengen zal, zoveel mogelijk aan het oude proberen vast te houden. Hier ligt een gemeenschappelijk belang voor ons: we moeten -breed (en eigenlijk zelfs universiteitsbreed) opleidingen inrichten die mensen de kans geven om zich naar believen te verbreden, of zich juist diepgaand te specialiseren in een Master. Alleen dan kunnen we als onderzoekers in de natuurkunde overleven in een maatschappij die steeds minder bereid lijkt te zijn om te investeren in fundamentele wetenschap; overleven in een maatschappij die ons de armen van het bedrijfsleven in wil drijven, als we tenminste onze minister van Economische Zaken serieus nemen. Of is dit weer teveel vanuit het standpunt van mijn voorgangers uit '75 bekeken...?

Bart Leus, voorzitter SONS

Hoe het ook zij: het College van Bestuur heeft een ronkende Engelse term gintroducteerd in verband met de invoering van BaMa: "commitment". Volgens mij hebben we hier een heel goed Nederlands woord voor: "betrokkenheid". Maar ja, bij nieuwe tijden schijnt te horen dat we hete Nederlands moeten vervangen door Engels...

"Commitment" wil zeggen dat studenten zich actief opstellen, zodat ze een vak niet alleen halen, maar ook echt begrijpen. Deze inzet is één van de voorwaarden waaronder nieuwe onderwijsvormen en het leren van academische vaardigheden (weer zo'n mode-woord!) kunnen slagen.

Als SONS willen wij er echter voor waken dat dit alles er niet toe leidt dat het universitair onderwijs schoolser wordt. Ieder moet immers op zijn eigen manier de stof

eigen kunnen blijven maken, zolang hij de fysica maar begrijpt – en daar gaat het toch om?

U heeft allen kunnen zien dat het laatste U-Blad, alias "2Gether", volstond met dat "commitment". Ook stond het vol met tips hoe docenten studenten enthousiast kunnen maken. Er werd zelfs een docente geciteerd die opgewekt vertelde dat haar studenten zoveel meer "commitment" toonden nu ze college gaf in een string... En dan gaat het niet over de strings die we bij theoretische natuurkunde en die in 26 dimensies leven. Ik heb daar gemengde gevoelens over: ik hoop hier nooit één van onze vrouwelijke docenten in string te verwelkomen...

Gelukkig nieuwjaar!
Tekst volgt.